

Nuokkulapiosammal

Bågtuss
Tortula cernua

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Nuokkulapiosammal on vaaleana tai tummanvihreänä, tavallisesti vain muutaman millimetrin korkuisena peitteenä kasvava kärkipesäkkeinen lehtisammal. Lehdet ovat kosteina kielimäisiä, kuivina käpertyneitä. Lehtien reunat ovat taakäännteiset ja kärjet suippenevat. 1–2 cm pituiset pesäkeperät ovat oranssinkeltaisia tai punertavia. Ruskehtava, uurteeton tai heikkourteinen itiöpesäke on paksuin keskikohdastaan ja hieman kaareva, sivulle kaartuva tai melkein nuokkuva.

Elinympäristö ja levinneisyys

Nuokkulapiosammal kasvaa voimakkaan kalkkipitoisilla avoimilla kasvupaikoilla, paljaalla maalla kalkkikallioiden hyllyillä ja kielekkeillä. Suomessa lajia on löydetty ihmisen muokkaamista kalkkiympäristöistä kuten kalkkilouhosten tai kalkkipoltopaikkojen jätekasoilta sekä muurauskalkkikasoilta ja linnoituksen muurirapaukselta. Laji on usein paljaan kalkkimaan ensiasuttaja. Suomesta tunnetaan vain muutama nuokkulapiosammalen kasvupaikka.

Nykytila ja uhkatekijät

Nuokkulapiosammalen kanta on pieni ja pirstaloitunut. Rakentaminen, kaivannaistoiminta ja elinympäristöjen umpeenkasvu uhkaavat lajia. Nuokkulapiosammalen kasvupaikoista kaksi sijaitsee suojelualueella.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltava nuokkulapiosammal hyötyy paljastuneesta kalkkimaasta. Tarvittaessa huolehditaan kasvupaikkojen umpeenkasvun estämisestä: kalkkipintoja voidaan paljastaa varoen käsin tai lapiolla. Itse esiintymäpaikka on jätettävä toiminnan ulkopuolelle. Monet kasvupaikoista sopivat METSO-ohjelman kohteiksi (kalkkikalliot).

Lähteet

- Hallingbäck, T., Weibull, H., & Lönnell, N. 2006. *Tortula cernua* bågtuss. Teoksessa: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor: Kompaktmossor – kapmossor. Bryophyta: Anoectangium – Orthodontium. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. S. 171.
- Virtanen, R. 2009: *Tortula cernua* – erittäin uhanalainen. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammat. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 277–279. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>

Kuva: Tomas Hallingbäck